

Tema nr. 1

DUMNEZU SE DESCOPERĂ OAMENILOR

Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție

Toată făptura văzută și nevăzută a fost creată de Dumnezeu din iubire. Omul, coroana întregii creații, are cea mai înaltă menire dintre toate făpturile: aceea de a sta într-o neîntreruptă legătură cu Creatorul său, cu Părintele său Cereșc, pentru a-I cunoaște voia și a o împlini. Cunoșcându-L pe Dumnezeu și împlinindu-I voia, omul poate să ajungă la desăvârșire și mântuire.

Dumnezeu este Cel Care prin bunătatea, iubirea și nemăsurata Sa purtare de grijă, ne dăruiește toate cele necesare spre a ne mântui. Altfel spus, El ni Se descoperă, ni Se revelează, ni Se arată, ni Se face cunoscut pe Sine și voia Sa.

Revelația divină sau **descoperirea dumnezeiască** este lucrarea prin care Dumnezeu Se descoperă, adică Se face cunoscut pe Sine oamenilor, arătându-le acestora voința și planurile Sale în legătură cu lumea și cu oamenii. Dacă nu ar exista Revelația, cunoașterea lui Dumnezeu nu ar fi posibilă oamenilor, deoarece El, fiind o ființă spirituală, nu poate fi cunoscut prin simțuri. Revelația ajunge la oameni pe două căi: *calea naturală* și *calea supranaturală*.

1. **Revelația naturală**

Prin **revelație naturală** înțelegem toate învățăturile despre existența și însușirile lui Dumnezeu, pe care le desprindem când privim cu luare-aminte la toată zidirea lui Dumnezeu. Așa cum o creație literară vorbește și despre autorul ei, la fel și ordinea, frumusețea și armonia din natură mărturisesc un Făcător atotputernic, un Ziditor iscusit și atotînțelept. Fericitul Augustin spunea: „Întreabă lumea, podoaba cerului, și vezi dacă nu-ți răspunde după înțelegerea ei: Dumnezeu ne-a creat!”.

2. **Revelația supranaturală**

Atunci când omul, din cauza căderii în păcat, nu a mai putut privi lumea dumnezeiește a fost nevoie de o nouă cale de descoperire a lui Dumnezeu. Această nouă cale presupune descoperirea lui Dumnezeu în istorie prin dialogul direct cu omul. Această nouă cale se numește **Revelația supranaturală**. Prin ea nu descoperim alte adevăruri despre Dumnezeu, ci același adevăr grăit prin

făpturi îl primim într-o altă formă. Toate cele descoperite nouă de Dumnezeu pe calea supranaturală se pot înțelege numai prin credință.

Revelația supranaturală a fost transmisă de Dumnezeu în mod direct sau prin aleșii Săi: îngeri, prooroci, trimiși și, deseori, a fost însoțită de semne și minuni, arătând prin aceasta că toată creația Îi este supusă.

Astfel, Dumnezeu S-a descoperit lui Adam și Evei, patriarhilor, lui Moise, profeților, iar la plinirea vremii, prin Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Fiul Său. Descoperirea divină, în Persoana Domnului nostru Iisus Hristos este punctul cel mai înalt al întregii *Revelației Divine*, este desăvârșirea și plinirea revelației supranaturale, prin El refăcându-se relația dintre om și Creator.

Cele două moduri ale *Revelației divine*: naturală și supranaturală nu sunt despărțite una de alta, ci ele satu într-o strânsă legătură și într-o unitate deplină.

SFÂNȚA SCRIPTURĂ ȘI SFÂNȚA TRADIȚIE

Revelația divină s-a realizat în întreaga istorie a omenirii, începând cu cea dată protopărinților noștri Adam și Eva și terminând cu cea mai înaltă formă a ei adusă de Mântuitorul Hristos, Fiul lui Dumnezeu Cel Întrupat. Întreaga Revelație s-a transmis și s-a păstrat de-a lungul vremii, în toate epocile istorice, în Vechiului și Noul Testament și până în zilele noastre, și se va păstra și se va transmite până la sfârșitul veacurilor, păstrătoarea și transmițătoarea ei fiind Biserica.

Revelația divină se cuprinde în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, care sunt cele două tezaure ale ei.

1. SFÂNȚA SCRIPTURĂ

Sfânta Scriptură (Biblia sau Cuvântul lui Dumnezeu) este colecția cărților sfinte scrise de prooroci, apostoli, și de alți oameni bineplăcuți lui Dumnezeu, sub inspirația Duhului Sfânt, într-un răstimp de 1500 de ani.

Sfânta Scriptură, este Cuvântul lui Dumnezeu către omenire pentru ca aceasta să învețe cum să asume teologic lumea. Este cea mai de preț comoară dăruită de Dumnezeu spre luminarea și mântuirea neamului omenesc. În ea omul descoperă adevărul despre relația cu Dumnezeu, cu lumea și cu sine. De aceea, Biblia este cea mai bună hartă care-l călăuzește pe om spre întâlnirea cu Dumnezeu.

Sfânta Scriptură se compune din două părți: **Vechiul Testament** și **Noul Testament**.

Vechiul Testament conține Revelația făcută de la Adam până înainte de venirea Domnului nostru Iisus Hristos și este format din 39 de cărți canonice și 14 cărți necanonice sau fragmente numite „bune de citit”, întrucât conțin sfaturi folositoare pentru viață.

Noul Testament conține Revelația făcută de Însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu și transmisă de Duhul Sfânt prin Sfinții Apostoli, fiind format din 27 de cărți canonice. Ambele părți ale Sfintei Scripturi sunt numite **Testament** pentru a arăta că Mântuitorul Hristos vrea ca aceia care vor crede în El să devină moștenitori ai Împărăției Cerurilor.

Momentul cel mai important al *Vechiului Testament* este legământul încheiat de Dumnezeu cu poporul evreu pe Muntele Sinai prin Moise. De aceea, *Vechiul Testament* se mai numește și *Legea Veche*, Legea prin care oamenii sunt pregătiți să-L primească pe Mesia, Cel Care va ridica păcatul lumii.

Cel mai însemnat moment al *Noului Testament* este legământul încheiat de Dumnezeu cu întreaga omenire pe Crucea Golgotei prin răstignirea Fiului Său. De aceea, *Noul Testament* se mai numește *Legea Nouă* sau *Legea Iubirii* întrucât în centrul învățaturii Sale, Mântuitorul Hristos a așezat dorința de a iubi pe Dumnezeu din tot sufletul, din tot cugetul și cu toată ființa noastră, iar pe aproapele nostru a-l iubi ca pe noi înșine.

Sfânta Scriptură, fiind Cuvântul lui Dumnezeu inspirat omului de Duhul Sfânt, are o valoare unică și nepieritoare și de aceea trebuie *citită* de orice om care dorește să trăiască după voia lui Dumnezeu. Însă, *explicarea Sfintei Scripturi* nu poate fi făcută de oricine, căci spune Sfântul Apostol Petru: „Nici o proorocie a Scripturii nu se tâlcuiește după socotința fiecăruia; pentru că niciodată proorocia nu s-a făcut cu voia omului, ci oamenii cei sfinți ai lui Dumnezeu au grăit, purtați fiind de Duhul Sfânt.” (2 Petru 1, 20-21). Pentru a ne fi de folos lectura Sfintei Scripturi, trebuie să aplicăm în viață ceea ce citim. Ca valoare, Sfânta Scriptură este pentru suflet ceea ce este mâncarea pentru trup.

2. SFÂNȚA TRADIȚIE

Al doilea izvor al Revelației divine sau a doua modalitate de fixare, păstrare și transmitere a Revelației divine este Sfânta Tradiție.

Prin Sfânta Tradiție se înțelege totalitatea adevărilor revelate care nu se cuprind în Sfânta Scriptură, ci au fost transmise prin viu grai de către Mântuitorul și Sfinții Apostoli, unele fiind mai târziu consemnate în scris și păstrate de Sfânta Biserică până în zilele noastre.

Domnul nostru Iisus Hristos a predicat Evanghelia prin viu grai, fără a lăsa nimic scris. Iar Apostolii, mai ales prin viu grai, au dat învățătura primită de la Hristos primilor creștini. Ea s-a transmis prin viu grai multă vreme și încă se mai transmite pentru că este lucrarea continuă a Duhului Sfânt în lume, care împreună cu Hristos ni-L descoperă pe Tatăl. De-a lungul timpului o parte a conținutului Tradiției a fost așternută în scris de către Biserică în diferite monumente sau documente:

- mărturisirile baptismale din Biserica primară;
- scrierile Părinților apostolici și ale apologeților creștini;
- hotărârile dogmatice și canonice ale Sinoadelor Ecumenice;
- operele Sfinților Părinți și ale Scriitorilor bisericești;
- iconografia și arhitectura bisericească;
- viața bisericească oglindită în datinile, obiceiurile și practicile sale;
- cultul divin oglindit în cărțile de cult;
- mărturisiri de credință mai noi ale Bisericii;
- studiile și sintezele teologice din epoca modernă și contemporană etc.

În decursul timpului, Sfintei Tradiții i s-au adăugat și false tradiții sau obiceiuri. Sfânta Biserică promovează numai credința adevărată, care a fost crezută *întotdeauna* în Biserică (începând cu Biserica veche), *pretutindeni* (în orice biserică ortodoxă din lume) și *de către toți* (a fost consemnată de către toți Părinții și Scriitorii bisericești la fel).

Între Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție există o legătură strânsă, ele având o valoare egală, căci amândouă păstrează și transmit Revelația dumnezeiască, fiind cadrele ghidării noastre către întâlnirea vie cu Dumnezeu.

Dumnezeu S-a descoperit oamenilor din iubire și omul i-a răspuns lui Dumnezeu tot din iubire. Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție cuprind mărturii ale acestei iubiri dintre om și Dumnezeu, în istorie și dincolo de ea, care ajută substanțial, pe toți care vor să călătorească pe calea mântuirii.

Tema nr. 2

DUMNEZEU CREATORUL

Dumnezeu este Creatorul lumii. Așa ne învață Sfânta Scriptură (Biblia) în prima sa carte - Cartea Facerii - când zice: „La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul”. Acest adevăr îl mărturisesc și creștinii în *Simbolul Crediței* (Crezul): „Cred întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțitorul, Făcătorul cerului și al pământului, văzutele tuturor și nevăzutele”. Sfânta Biserică ne învață, pe baza unor astfel de mărturii, că Dumnezeu a creat mai întâi lumea nevăzută și apoi lumea văzută, amândouă făcându-le din dragoste.

1. Crearea lumii

A. Crearea lumii nevăzute

Sfânta Scriptură începe cu afirmația: „La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul” (Facere 1, 1). Prin cuvântul *cerul* înțelegem lumea spirituală a îngerilor. Faptul acesta este întărit de cuvântul pe care Dumnezeu îl adresează dreptului Iov: „Când s-au făcut stelele, lăudatu-M-au cu glas mare toți îngerii mei” (Iov 38, 7). Dumnezeu i-a creat pe îngeri din nimic, prin voia Sa, din bunătatea și dragostea Sa.

B. Crearea lumii văzute

Lumea văzută, din care facem parte și noi, a fost creată de Dumnezeu în șase zile din nimic. Cu excepția omului, care a fost creat în mod special, lumea văzută a fost făcută de Dumnezeu prin cuvânt. A zis Domnul: „Să fie!” și cuvântul Său a fost împlinit, a devenit realitate. Cuvântul *zi* nu trebuie înțeles însă ca timpul dintre răsăritul și apusul soarelui, ci ca o perioadă mai lungă, după cum ne învață și Sfânta Biserică.

Referatul biblic despre zilele creației este următorul:

Ziua întâi (Facere 1, 1-5)

La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul. Și pământul era netocmit și gol. Întuneric era deasupra adâncului și Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor. Și a zis Dumnezeu: „Să fie lumină!” Și a fost lumină. Și a văzut Dumnezeu că e bună lumina și a despărțit Dumnezeu lumina de

întuneric. Lumina a numit-o ziua, iar întunericul l-a numit noapte. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua întâi.

Ziua a doua (Facere 1, 6-8)

Și a zis Dumnezeu: „Să fie o tărie prin mijlocul apelor și să se despartă ape de ape!” Și a fost așa. A făcut Dumnezeu tăria și a despărțit Dumnezeu apele cele de sub tărie de apele cele de deasupra tăriei. Tăria a numit-o Dumnezeu cer. Și a văzut Dumnezeu că este bine. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua a doua.

Ziua a treia (Facere 1, 9-13)

Și a zis Dumnezeu: „Să se adune apele cele de sub cer la un loc și să se arate uscatul!”. Și a fost așa. Și s-au adunat apele de sub cer la locurile lor și s-a arătat uscatul. Uscatul l-a numit Dumnezeu pământ, iar adunarea apelor a numit-o mări. Și a văzut Dumnezeu că este bine.

Apoi a zis Dumnezeu: „Să dea pământul din sine verdeață: iarbă, cu sămânță într-însa, după felul și asemănarea ei, și pomi roditori, care să dea rod cu sămânță în sine, după fel, pe pământ!” Și a fost așa. Pământul a dat din sine verdeață: iarbă, care face sămânță după felul și după asemănarea ei, și pomi roditori, cu sămânță, după fel, pe pământ. Și a văzut Dumnezeu că este bine. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua a treia.

Ziua a patra (Facere 1, 14-19)

Și a zis Dumnezeu: „Să fie luminători pe tăria cerului, ca să lumineze pe pământ, să despartă ziua de noapte și să fie semne ca să deosebească anotimpurile, zilele și anii și să slujească drept luminători pe tăria cerului, ca să lumineze pământul!”. Și a fost așa.

A făcut Dumnezeu cei doi luminători mari: luminătorul cel mai mare pentru cârmuirea zilei și luminătorul cel mai mic pentru cârmuirea nopții, și stelele. Și le-a pus Dumnezeu pe tăria cerului, ca să lumineze pământul, să cârmuiască ziua și noaptea și să despartă lumina de întuneric. Și a văzut Dumnezeu că este bine. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua a patra.

Ziua a cincea (Facere 1, 20-23)

Apoi a zis Dumnezeu: „Să mișune apele de vietăți, ființe cu viață în ele și păsări să zboare pe pământ, pe întinsul tăriei cerului!” Și a fost așa. A făcut Dumnezeu animalele cele mari din ape și toate ființele vii, care mișună în ape, unde ele se prădesc după felul lor, și toate păsările înaripate după felul lor. Și a văzut Dumnezeu că este bine. Și le-a binecuvântat Dumnezeu și a zis: „Prăsiți-vă și vă înmulțiți și umpleți apele mărilor și păsările să se înmulțească pe pământ!”. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua a cincea.

Ziua a șasea (Facere 1. 24-31)

Apoi a zis Dumnezeu: „Să scoată pământul ființe vii, după felul lor: animale, târâtoare și fiare sălbatice după felul lor”. Și a fost așa. A făcut Dumnezeu fiarele sălbatice după felul lor și animalele domestice după felul lor și toate târâtoarele pământului după felul lor. Și a văzut Dumnezeu că este bine.

Și a zis Dumnezeu: „Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră, ca să stăpânească peștii mării, păsările cerului, animalele domestice, toate vietățile ce se târăsc pe pământ și totpământul”. Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său, a făcut bărbat și femeie. Și Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți [...]”. Și a privit Dumnezeu toate câte făcuse și iată, erau bune foarte. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua a șasea.

2. Crearea omului

Am văzut că în a șasea zi a creației Dumnezeu l-a făcut pe om ca să fie stăpân peste tot pământul și peste toate viețuitoarele. Dar, spre deosebire de toate cele create mai înainte, Dumnezeu l-a făcut pe om în mod special. Mai întâi, Sfânta Scriptură ne spune că l-a făcut pe om *după chipul Său*, adică al lui Dumnezeu, și apoi că l-a creat din țărână și suflând asupra lui, omul a devenit ființă vie. Iată cum ne relatează Sfânta Scriptură acest important moment al creației:

„Atunci luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul ființă vie. Apoi Domnul Dumnezeu a sădit rai în Eden, spre Răsărit, și a pus acolo pe omul pe care îl zidise. Și a făcut Domnul Dumnezeu să răsară din pământ tot soiul de pomi, plăcuți la vedere și cu roade bune de mâncat; iar în mijlocul raiului era pomul vieții și pomul cunoștinței binelui și răului. Și din Eden ieșea un râu care uda raiul, iar de acolo se împărțea în patru brațe”(Facere 2. 7-10).

„Și a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care îl făcuse și l-a pus în raiul cel din Eden, ca să-l lucreze și să-l păzească. A dat apoi Domnul Dumnezeu lui Adam poruncă și a zis: „Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, vei muri, negreșit!”. Apoi a zis Domnul Dumnezeu: „Nu e bine să fie omul singur; să-i facem ajutor potrivit pentru el”. Și Domnul Dumnezeu, care făcuse din pământ toate fiarele câmpului și toate păsările cerului, le aduse

la Adam ca să vadă cum le va numi, așa că toate ființele vii să se numească precum le va numi Adam. Și a pus Adam nume tuturor animalelor și tuturor păsărilor cerului și tuturor fiarelor sălbatice, dar pentru Adam nu s-a găsit ajutor pe potriva lui.

Atunci a adus Domnul Dumnezeu asupra lui Adam somn greu; și dacă a adormit, a luat una din coastele lui și a plinit locul ei cu carne. Iar coasta luată din Adam a făcut-o Domnul Dumnezeu femeie și a adus-o lui Adam. Și a zis Adam: „Iată acesta-i os din oasele mele și carne din carnea mea; ea se va numi femeie, pentru că este luată din bărbatul său. Adam și femeia lui erau amândoi goi și nu se rușinau.”

Greșeala primilor oameni (Facere 3, 1-13)

Șarpele însă era cel mai șiret dintre toate fiarele de pe pământ pe care le făcuse Domnul Dumnezeu. Și a zis șarpele către femeie: „Dumnezeu a zis El, oare, să nu mâncați roade din orice pom din rai?” Iar femeia a zis către șarpe: „Roade din pomii raiului putem să mâncăm, numai din rodul pomului celui din mijlocul raiului ne-a zis Dumnezeu: Să nu mâncați din el, nici să vă atingeți de el, ca să nu muriți!”. Atunci șarpele a zis către femeie: „Nu, nu veți muri! Dar Dumnezeu știe că în ziua în care veți mânca din el vi se vor deschide ochii și veți fi ca Dumnezeu, cunoscând binele și răul.”

De aceea, femeia, socotind că rodul pomului e bun de mâncat și plăcut la vedere și vrednic de dorit, pentru că dă știință, a luat din el și a mâncat și a dat bărbatului său și a mâncat și el. Atunci li s-au deschis ochii la amândoi și au cunoscut că erau goi și au cusut frunze de smochin și și-au făcut acoperăminte. Iar când au auzit glasul Domnului Dumnezeu, Care umbla prin rai, în răcoarea serii, s-au ascuns Adam și femeia lui de fața Domnului Dumnezeu printre pomii raiului.

Și a strigat Domnul Dumnezeu pe Adam și i-a zis: „Adame, unde ești?” Răspuns-a acesta: „Am auzit glasul Tău în rai și m-am temut, căci sunt gol și m-am ascuns”. Și i-a zis Dumnezeu: Cine ți-a spus că ești gol? Nu cumva ai mâncat din pomul din care ți-am poruncit să nu mănânci!” Zis-a Adam: „Femeia care mi-ai dat-o să fie cu mine, aceea mi-a dat din pom și am mâncat.” Și a zis Domnul Dumnezeu către femeie: Pentru ce ai făcut aceasta?” Iar femeia a zis: „Șarpele m-a amăgit și eu am mâncat” (Facere 3, 7-13).

Pedepsirea păcatului. Făgăduirea unui Răscumpărător (Facere 3, 14-19; 21-24)

Atunci zis-a Domnul Dumnezeu către șarpe: „Pentru că ai făcut aceasta, blestemat să fii între toate animalele și între toate fiarele câmpului; pe pântecul tău să te târăști și țărână să mănânci în toate zilele vieții tale. *Dușmănie voi pune între tine și între femeie, între sămânța ta și sămânța*

ei; aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul” (Făgăduința unui Răscumpărător, Facere 3, 15).

Iar femeii i-a zis Dumnezeu: „Voi înmulți mereu necazurile tale, mai ales în vremea sarcinii tale; în dureri vei naște copii; atrasă vei fi către bărbatul tău și el te va stăpâni”.

Iar lui Adam i-a zis: „Pentru că ai ascultat vorba femeii tale și ai mâncat din pomul din care ți-am poruncit: „Să nu mănânci”, blestemat va fi pământul pentru tine! Cu osteneală să te hrănești din el în toate zilele vieții tale! Spini și pălămidă îți va rodi el și te vei hrăni cu iarba câmpului! În sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea ta, până te vei întoarce în pământul din care ești luat: căci pământ ești și în pământ te vei întoarce.”

Apoi a făcut Domnul Dumnezeu lui Adam și femeii lui îmbrăcăminte de piele și i-a îmbrăcat. După aceea i-a scos din grădina cea din Eden ca să lucreze pământul din care fuseseră luați. Și izgonind pe Adam l-a așezat în preajma grădinii celei din Eden și a pus heruvimi și sabie de flacăra vâlvăitoare să păzească drumul către pomul vieții.

Deși, cum am văzut, Dumnezeu a făcut toate foarte bune, prin ispita șarpelui – adică a diavolului – omul a căzut în păcatul neascultării și a fost izgonit din rai. Dar, în bunătatea Sa nemărginită, Domnul i-a făgăduit un Răscumpărător, adică, trimiterea mai târziu, între oameni, a Mântuitorului Iisus Hristos ca să răscumpere păcatul omului, prin Jertfa și Învierea Sa.

Tema nr. 3

HRISTOS, LUMINA LUMII

VINDECAREA ORBULUI DIN NAȘTERE

Lumea creată în întregul ei este proniată de Dumnezeu, fiind condusă după anumite legi pe care le-a sădit în firea lucrurilor pentru păstrarea armoniei întregului Univers. Când, din voia lui Dumnezeu, aceste legi sunt copleșite de prezența harului, atunci se petrece o minune. Mântuitorul Hristos, în activitatea Sa pământească a săvârșit numeroase minuni din dragostea Sa pentru oameni și spre ai încredința că El este Fiul lui Dumnezeu Cel așteptat. Aceste minuni pot fi împărțite în trei categorii: minuni asupra naturii (potolirea furtunii pe mare; minunea din Cana Galileii), minuni asupra altor persoane (învierile din morți, vindecările) și minune cea mai mare, săvârșită asupra propriei Persoane, este slăvita Sa Înviere din morți.

Între minunile săvârșite asupra altor persoane o categorie aparte sunt vindecările, minuni prin care Mântuitorul Hristos a arătat că are putere asupra trupului și sufletului, pentru că El este izvorul vieții, Doctorul sufletelor și al trupurilor noastre. Minunea vindecării orbului din naștere este relatată de Sfântul Evanghelist Ioan în capitolul 9 astfel:

„Și trecând Iisus, a văzut un om orb din naștere. Și ucenicii Lui L-au întrebat, zicând: Învățătorule, cine a păcătuit; acesta sau părinții lui, de s-a născut orb?. Iisus a răspuns: Nici el n-a păcătuit, nici părinții lui, ci ca să se arate în el lucrările lui Dumnezeu. Trebuie să fac, până este ziua, lucrările Celui ce M-a trimis pe Mine; că vine noaptea, când nimeni nu poate să lucreze. Atât cât sunt în lume, Lumină a lumii sunt.

Acestea zicând, a scuipat jos și a făcut tină din scuipat, și a uns cu tină ochii orbului. Și i-a zis: Mergi de te spală în scaldătoarea Siloamului (care se tâlcuiește: trimis). Deci s-a dus și s-a spălat și a venit văzând. Iar vecinii și cei ce-l văzuseră mai înainte că era orb ziceau: Nu este acesta cel ce ședea și cerșea? Unii ziceau: El este. Alții ziceau: Nu este el, ci seamănă cu el. Dar acela zicea: Eu sunt. Deci îi ziceau: Cum ți s-au deschis ochii?. Acela a răspuns: Omul care se numește Iisus a făcut tină și a uns ochii mei; și mi-a zis: Mergi la scaldătoarea Siloamului și te spală. Deci, ducându-mă și spălându-mă, am văzut. Zis-au lui: Unde este Acela? Și el a zis: Nu știu.

L-au dus la farisei pe cel ce fusese oarecând orb. Și era sâmbătă în ziua în care Iisus a făcut tină și i-a deschis ochii. Deci iarăși îl întrebau și fariseii cum a văzut. Iar el le-a zis: Tină a pus pe ochii mei, și m-am spălat și văd. Deci ziceau unii dintre farisei: Acest om nu este de la Dumnezeu,

fiindcă nu ține sâmbăta. Iar alții ziceau: Cum poate un om păcătos să facă asemenea minuni? Și era dezbinare între ei. Au zis deci orbului iarăși: Dar tu ce zici despre El, că ți-a deschis ochii? Iar el a zis că prooroc este. Dar iudeii n-au crezut despre el că era orb și a văzut, până ce n-au chemat pe părinții celui ce vedea. Și i-au întrebat, zicând: Acesta este fiul vostru, despre care ziceți că s-a născut orb? Deci cum vede el acum? Au răspuns deci părinții lui și au zis: Știm că acesta este fiul nostru și că s-a născut orb. Dar cum vede el acum, noi nu știm; sau cine i-a deschis ochii lui, noi nu știm. Întrebați-l pe el; este în vârstă; va vorbi singur despre sine. Acestea le-au spus părinții lui, pentru că se temeau de iudei. Căci iudeii pusese rădăcina că, dacă cineva va mărturisi că El este Hristos, să fie dat afară din sinagogă. De aceea, au zis părinții lui: Este în vârstă; întrebați-l pe el.

Deci au chemat a doua oară pe omul care fusese orb și i-au zis: Dă slavă lui Dumnezeu. Noi știm că Omul Acesta e păcătos. A răspuns deci acela: Dacă este păcătos, nu știu. Un lucru știu: că fiind orb, acum văd. Deci i-au zis: Ce ți-a făcut? Cum ți-a deschis ochii? Le-a răspuns: V-am spus acum și n-ați auzit? De ce voiți să auziți iarăși? Nu cumva voiți și voi să vă faceți ucenici ai Lui? Și l-au ocărât și i-au zis: Tu ești ucenic al Aceluia, iar noi suntem ucenici ai lui Moise. Noi știm că Dumnezeu a vorbit lui Moise, iar pe Acesta nu-L știm de unde este. A răspuns omul și le-a zis: Tocmai în aceasta stă minunea: că voi nu știți de unde este și El mi-a deschis ochii. Și noi știm că Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoși; dar de este cineva cinstitor de Dumnezeu și face voia Lui, pe acesta îl ascultă. Din veac nu s-a auzit să fi deschis cineva ochii unui orb din naștere. De n-ar fi Acesta de la Dumnezeu n-ar putea să facă nimic. Au răspuns și i-au zis: În păcate te-ai născut tot, și tu ne înveți pe noi? Și l-au dat afară.

Și a auzit Iisus că l-au dat afară. Și, găsimdu-l, i-a zis: Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu? El a răspuns și a zis: Dar cine este, Doamne, ca să cred în El? Și a zis Iisus: L-ai și văzut! Și Cel ce vorbește cu tine Acela este. Iar el a zis: Cred, Doamne. Și s-a închinat Lui. Și a zis Iisus: Spre judecată am venit în lumea aceasta, ca cei care nu văd să vadă, iar cei care văd să fie orbi. Și au auzit acestea unii dintre fariseii, care erau cu El, și l-au zis: Oare și noi suntem orbi? Iisus le-a zis: Dacă ați fi orbi n-ați avea păcat. Dar acum ziceți: Noi vedem. De aceea păcatul rămâne asupra voastră” (Ioan 9, 1-41).

Această minune s-a petrecut în Ierusalim, orașul cel sfânt. Acolo era reședința conducătorilor pe care invidia, egoismul și ura îi făcuse orbi de nevindecat și păcătoși de neîndreptat.

Hristos Domnul vindecă un om și de această vindecare mulți alții pot să se folosească. Așadar, Domnul S-a oprit lângă orbul care ședea la poarta Templului sau la poarta cetății și cerșea, voind să-i facă mult bine. În această privință, Sfântul Ioan Gură de Aur zice: “Domnul a mers de bunăvoie spre acea cetate, căci El a văzut pe orb, nu orbul l-a ieșit în cale”. Ne vine greu și ne

întristăm când trăim într-o casă fără lumină îndestulătoare; dar să ne închipuim fiecare cât de tristă și de lipsită de bucurie este viața unui om, care trăiește totdeauna într-un întuneric nepătruns și adânc, fără să vadă vreodată lumina soarelui, cerul și stelele lui, minunile naturii, strălucirea din ochi a părinților lui, vederea îmbucurătoare a persoanelor apropiate de el. Dacă pentru noi cei ce vedem, numai lumea cea nevăzută este plină de taine, pentru cei orbi și cea văzută este la fel de tainică.

Din această minune vedem în primul rând că omul poate fi cuprins de două feluri de orbire, și anume: orbire trupească și orbire sufletească. Dacă orbirea trupească este plină de suferințe, cea *sufletească* este și mai grea, pentru că ea afectează viața veșnică. La acest fel de moarte trimite constatarea Mântuitorului de la sfârșitul vindecării: „Dacă ați fi orbi n-ați avea păcat. Dar acum ziceți: Noi vedem. De aceea păcatul rămâne asupra voastră” (Ioan 9, 41). Prin aceasta, El ne avertizează că mult mai grea decât orbirea ochilor este orbirea inimii din cauza căreia omul nu mai este capabil să-l recunoască pe Dumnezeu și nici să perceapă binele din jurul lui. Tot El ne mai spune și că orbirea *trupească* nu este neapărat o urmare a greșelilor personale ale omului, nu se întâmplă întotdeauna din vina lui, pe când orbirea *spirituală* presupune o decizie liberă împotriva Luminii, împotriva Adevărului.

Orbul din naștere a primit de la Mântuitorul Iisus Hristos nu numai lumina ochilor trupești, ci el a fost luminat și sufletește. Dovada o avem în felul înțelept în care le-a vorbit celor care-l ispiteau, fariseilor. Așadar, Iisus nu vindecă numai ochiul, vederea fizică, ci El a venit ca să lumineze cu lumina Lui „ochii inimii”, adică puterile sufletului cu care Îl putem vedea pe Dumnezeu. A vedea cu inima, a vedea în sens spiritual, înseamnă a fi sănătos sufletește, a putea să pricepi rosturile lucrurilor, a înțelege sensul deplin al vieții.

Cuvintele Mântuitorului: “Lumină a lumii sunt” (Ioann 9, 5) vor să arate că El a adus lumină pe pământ în cele mai grele probleme ale vieții noastre omenești. De aceea, El ni se propune ca soluție luminoasă pentru orice întunecime a vieții și ne cheamă cu stăruință spre o viață trăită în Adevărul luminii Sale: „Încă puțină vreme Lumina este cu voi. Umblați cât aveți lumină, ca să nu vă prindă întunericul. Căci cel ce umblă în întuneric nu știe unde merge. Cât aveți lumină, credeți în Lumină, ca să fiți fii ai Luminii” (Ioan 12, 35-36).

Tema nr. 4

RUGĂCIUNEA ÎN VIAȚA CREȘTINULUI

Dumnezeu a creat omul spre a fi în comuniune atât cu semenii săi, dar mai ales cu El. Legătura comuniunii cu Dumnezeu, Tatăl nostru cel ceresc, se face prin dulcea cuvântare a rugăciunii, care este hrana sufletului nostru.

Rugăciunea este convorbirea directă a omului cu Dumnezeu, Căruia îi destăinuim toate problemele, gândurile și dorințele noastre. Ea ne înobilează, ne întărește, ne curăță de păcate, ne mântuiește. Rugăciunea este ridicarea minții și voii noastre către cer. Evagrie Monahul zice: „Rugăciunea este vorbirea minții cu Dumnezeu”. De aceea, se cuvine ca atunci când stăm de vorba cu Dumnezeu, adică atunci când stăm la rugăciune, să alungăm din gândul nostru orice grijă și să îndreptăm toate puterile sufletului nostru numai la Dumnezeu. Vorbind cu Dumnezeu prin rugăciune primim bucurie și de aceea, toată ființa noastră uită de cele pământești, căci: „Cel ce iubește pe Dumnezeu de-a pururi stă de vorbă cu Dânsul, cum ar sta de vorbă cu tatăl său”.

Chiar dacă Dumnezeu este Atotștiutor, cunoscând ce nevoi avem fiecare dintre noi, rugăciunea tot este necesară, pentru că Dumnezeu vrea să conlucrăm cu El la mântuirea noastră.

Rugăciunea poate fi făcută în *particular*, de fiecare credincios în parte, oricând și oriunde, și *public*, de obicei la Sfânta Biserică (Sfânta Liturghie, Sfintele Taine, Cele 7 Laude etc).

Rugăciunea particulară este cea făcută de fiecare credincios singur, sau împreună cu ai săi, sau cu alți credincioși, în orice loc, în orice timp și citită dintr-o carte de rugăciuni, sau chiar scoasă din taina inimii sale.

Rugăciunea publică se face în anumite momente stabilite de Biserică, în locuri special amenajate, fie în biserici, fie în paraclise, fie în casele credincioșilor, conducătorii ei fiind preoții împreună cu un grup mai mare sau mai mic de credincioși, în rugăciunea lor comună fiind de față, în chip nevăzut, Mântuitorul Hristos.

Rugăciunea are putere atunci când omul participă la ea cu tot sufletul. Rugăciunea celui ce se roagă numai cu buzele nu are putere. Pentru rugăciunea făcută numai cu buzele a muștră Mântuitorul pe farisei: “Poporul acesta Mă cinstește cu buzele, dar inima lor este departe de Mine” (Matei 15, 8). Deci, o adevărată rugăciune nu trebuie făcută doar cu buzele și limba, ci și cu mintea și mai ales cu inima. O astfel de rugăciune umple de bucurie sufletul omului și alungă ispitele celui rău.

După cuprins, rugăciunea poate fi de trei feluri:

1. *Rugăciunea de laudă*, care are ca scop preamărirea lui Dumnezeu. Prin ea, binecuvântăm, și laudăm pe Domnul și Dumnezeu nostru, după cum zice Psalmistul: “În toate zilele bine Te voi cuvânta și voi lăuda numele Tău în veac și în veacul veacului.” (Psalmul 144, 2).

2. *Rugăciunea de mulțumire*, care are ca scop mulțumirea adusă lui Dumnezeu. Prin această rugăciune arătăm că ne aducem aminte cu mulțumire și cu dragoste de toate binefacerile primite de la Dumnezeu, urmând îndemnul Sfântului Apostol Pavel: “Rugați-vă neîncetat. Dați mulțumire pentru toate, căci aceasta este voia lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus pentru voi.” (I Tes. 5, 17-18).

3. *Rugăciunea de cerere*, care are ca scop să-I cerem lui Dumnezeu tot ceea ce este după voia Sa. Prin această rugăciune cerem de la Dumnezeu tot ce ne trebuie pentru viața noastră, dar mai ales, este cea prin care îi încredințăm lui Dumnezeu purtarea de grijă pentru întreaga noastră viață, pentru ca El să binevoiasă spre noi și să reverse asupra noastră harul Lui cel sfânt.

Rugăciunile noastre sunt bineprimite oricând. Însă, ne sunt mai folositoare atunci când sunt însoțite de: *credință sinceră și adevăr*; *făcută în numele Mântuitorului nostru Iisus Hristos*, că zice: “Adevărat, adevărat grăiesc vouă: orice veți cere de la Tatăl întru numele Meu, vă da vouă” (Ioan 16, 23); *cu mintea întregă și cu evlavie* (adică rugându-ne cu gând neîmpărțit și cuget nerisipit); *cu stăruință* (adică să nu slăbim în rugăciune, chiar dacă ni se pare că nu suntem auziți curând); *cu inima curată* (adică liberă de păcat sau cel puțin cuprinsă de dorința cinstită de pocăință); *cu lăsare în voia lui Dumnezeu* (adică să lăsăm în grija Lui împlinirea rugăciunilor noastre); *cu umilință și cu zdrobirea inimii* (adică, cu o lăuntrică încredințare de slăbiciunea și de nevrednicia noastră); *cu încredere fiască și cu neclintita încredințare* că Dumnezeu, întru îndurarea Lui, ne va asculta dacă îi vom cere bunătăți care să slujească slavei Sale și mântuirii sufletelor noastre.

Cunoscând puterea rugăciunii, diavolul încearcă, prin imaginație și tot felul de închipuiri, să-l îndepărteze pe om de la folosul și scopul ei. De aceea, o mare luptă a noastră din vremea rugăciunii este să nu ne imaginăm nimic, ci să ne concentrăm la dialogul nostru cu Dumnezeu. Mântuitorul Hristos ne spune în Sfânta Evanghelie că cea mai bună modalitate de a aluga pe cel rău este rugăciunea însoțită de post. De aceea, Sfânta Biserică ne învață că *postul și rugăciunea* sunt cele două aripi ale nădejzii creștine.

Pentru că noi nu știm ce ne este cu adevărat de folos pentru mântuire, este nevoie să stăruim în rugăciune neîncetată cu încredințarea că Dumnezeu va face tot ceea ce este mai bun pentru viața noastră. De altfel, pentru omul rugător este deajusă dulceața rugăciunii fără a mai fi atent la împlinirea sau neîmplinirea ei. Niciodată rugăciunea nu este fără răspuns. Numai că singur Dumnezeu, care nu rămâne dator nimănui, niciodată, știe când, unde și în ce fel să ne-o îndeplinească. De aceasta ne încredințează Însuși Mântuitorul Hristos, atunci când ne spune: „Toate câte veți cere, rugându-vă cu credință, veți primi” (Matei 21, 22).

Tema nr. 5

SFÂNTA LITURGHIE

Până la căderea omului în păcat, comuniunea cu Dumnezeu era sinceră, directă și totală. Dumnezeu povățuia pe om, cu multă grijă, ca pe un copil în creștere, iar omul asculta de Dumnezeu ca de părintele său.

După căderea în păcat relația directă a omului cu Dumnezeu a fost substituită de jertfe. Jertfele aveau rolul de a educa pe oameni să recunoască nevoia de Dumnezeu, care să-i scape de puterea păcatului. Vechiul Testament are chiar o carte – Leviticul – care cuprinde ritualurile jertfelor la evrei.

După venirea lui Hristos pe pământ, ritualul jertfelor a încetat. Ele au fost înlocuite de jertfa pe cruce a Fiului lui Dumnezeu, prin care tot neamul omenesc a fost curățit de păcat. Această jertfă, se actualizează în chip nesângeros, până la sfârșitul veacurilor, în Biserică la Sfânta Liturghie.

Definiție: *Sfânta Liturghie* este rânduiala în care se săvârșește și se aduce jertfa nesângeroasă a Legii celei Noi întemeiată de Mântuitorul la Cina cea de Taină, încredințată de El Apostolilor și de aceștia urmașilor lor sfințiți (arhieri și preoți), pentru a fi neconținut săvârșită în Biserică, spre pomenirea Lui și spre mântuirea noastră.

Întemeiere: În Joia Patimilor, la *Cina cea de Taină*, Domnul a întemeiat Euharistia și Liturghia: „*Iar pe când mâncau ei luând pâine și binecuvântând, a frânt și dând ucenicilor a zis: «Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu». Și luând paharul și mulțumind, le-a dat, zicând: «Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu, al Legii celei Noi care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor»*” (Matei 26, 26 - 28).

Apostolii au făcut întocmai în Biserica primară. Predica lor era însoțită de rugăciune și de *frângerea pâinii*, oriunde propovăduiau cuvântul lui Dumnezeu. Această rânduială Apostolii au transmis-o urmașilor lor sfințiți, care au păstrat-o întocmai. De

aceea, săvârșitorii Sfintei Liturghii nu pot fi decât arhieriei și preoții canonic hirotoniți. Cei care au fost caterisiți, îndepărtați sau au păcate grele nu o mai pot săvârși; nici diaconul singur, nici cântărețul singur nu pot săvârși Sfânta Liturghie.

Locul săvârșirii: Sfânta Liturghie se săvârșește numai în biserică, în paraclise sau capele sfințite, pe Sfântul Altar sfințit, pe Sfântul Antimis sfințit. În caz de război sau în alte cazuri excepționale, episcopul poate da binecuvântarea pentru a se sluji Liturghia și în alte locuri curate, dar numai pe Sfântul Antimis sfințit.

Timpul săvârșirii: Sfânta Liturghie se săvârșește în mănăstiri și în catedralele episcopale în fiecare zi, iar în bisericile de enorie se săvârșește de obicei numai în zilele de duminică și în sărbători, iar în cursul săptămânii numai atunci când este nevoie. Ora la care se săvârșește, după tradiția Bisericii, este *ceasul al treilea din zi*, adică ora nouă dimineața, oră ce amintește de răstignirea Domnului pe Cruce și pogorârea Sfântului Duh peste Sfinții Apostolii. În cursul anului bisericesc sunt șapte zile când nu se oficiază Sfânta Liturghie.

Tipuri de Liturghii: În cultul Bisericii noastre avem trei Liturghii, și anume:

a) *Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur*, arhiepiscopul Constantinopolului.

b) *Liturghia Sfântului Vasile cel Mare*, arhiepiscopul Cezareei Capadociei.

c) *Liturghia Darurilor mai înainte sfințite sau a Sfântului Grigorie cel Mare*, episcopul Romei.

Aceste trei Sfinte Liturghii se săvârșesc, în cursul anului bisericesc după o anumită rânduială. Astfel:

Liturghia Sfântului Vasile cel Mare se săvârșește de zece ori pe an (în primele cinci duminici din Postul Mare, în joia și sâmbăta Patimilor, în ajunul Crăciunului și al Bobotezei, în ziua Sfântului Vasile).

Liturghia Darurilor mai înainte sfințite se săvârșește în tot timpul Postului Mare, în afară de sîmbete și duminici, de sărbătoarea Bunei-Vestiri, de Joia și Vinerea Patimilor, de luni și marți în prima săptămână din post;

Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur se săvârșește în toate celelalte zile, duminici și sărbători din timpul anului în care nu se săvârșește vreuna din celelalte două Liturghii. Ea este Liturghia obișnuită în Biserica Ortodoxă, săvârșindu-se de cele mai multe ori în cursul anului bisericesc.

Structura Liturghiei: Sfânta Liturghie are două părți mari:

a) Proskomidia.

b) Liturghia propriu-zisă.

A) Proskomidia (înseamnă „punere-înainte”) este *rânduiala pregătitoare* a darurilor de pâine și vin, care alcătuiesc materia Sfintei Euharistii. Se săvârșește în timpul Utreniei, în Altar, la Proskomidiar (un loc special amenajat în Sfântul Altar). Pâinea adusă de credincioși este în chip de prescuri având pe partea superioară o pecete cu însemnele: IS, HR, NI, KA, care în limba greacă înseamnă: *Iisus Hristos biruiește*. Prescurile aduse la Altar închipuie însăși ființa credincioșilor, dar și unitatea sau legătura nevăzută dintre toți fiii Bisericii, ei alcătuind trupul tainic al Bisericii. Din aceste prescuri preotul, rostind anumite rugăciuni, scoate părticele cu rânduială specială și așezate pe Sfântul Disc închipuie întreaga Biserică: luptătoare și biruitoare, având în mijloc pe Domnul Hristos, capul ei cel nevăzut, în dreapta pe Maica Lui, în stânga sfinții și îngerii, iar dedesubt întreaga adunare a credincioșilor, vii și adormiți. Proskomidia simbolizează pe de o parte nașterea și copilăria Domnului, iar pe de altă parte ne duce cu gândul la Patimile și Răstignirea Lui.

B) Liturghia propriu-zisă are două părți:

a) *Liturghia catehumenilor sau a celor chemați*. Este prima parte din Liturghia propriu-zisă la care participau, în perioada primară a Bisericii creștine, pe lângă creștinii botezați și catehumenii, adică acei oameni care se pregăteau să intre în creștinism și învățau mai întâi dreapta credință. Această parte este cuprinsă între binecuvântarea mare rostită de preot: „Binecuvântată este Împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh [...]” și până la ectenia pentru catehumeni, inclusiv.

b) *Liturghia credincioșilor*. La această parte participă doar cei botezați pentru că are în centru momentul prefacerii darurilor de pâine și vin pregătite la proskomidie în Trupul și Sângele Domnului. Această parte a Liturghiei începe cu cuvintele: „Câți suntem credincioși [...]” și până la sfârșitul Liturghiei.

În timpul acestei părți, darurile se aduc de la proscomidiar pe masa Sfântului Altar la vohodul mare, după cântarea Heruvicului. Acest vohod simbolizează drumul Domnului spre patima Sa de bunăvoie, din Betania la Ierusalim sau aducerea Trupului Domnului spre îngropare. Cinstitele Daruri se pun pe Sfântul Antimis de pe Sfânta Masă, așezare ce simbolizează punerea Domnului în mormânt, iar acoperămintele Discului și al potirului sunt giulgiurile Domnului cu care a fost înfășurat. După un scurt dialog liturgic urmează capitolul de bază al Sfintei Liturghii, care actualizează cuvintele Mântuitorului de la Cina cea de Taină. „Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu [...] Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu al Legii celei noi [...]” și apoi, momentul culminant al Sfintei Liturghii, ce poartă numele de *Epicleză*. În acest moment, la rugăciunea preotului și a poporului, Duhul Sfânt coboară și sfințește pâinea și vinul, prefăcându-le în Trupul și Sângele Domnului, deși ele rămân în forma lor aparentă. Apoi preotul citește rugăciunea de mijlocire pentru toată Biserica, pomenind pe sfinți și „*Mai ales pe Preasfânta, Curata și Binecuvântata de Dumnezeu Născătoare și Pururea Fecioara Maria*”, moment în care poporul cântă Axionul „Cuvine-se cu adevărat”.

Sfânta Liturghie continuă cu pregătirea pentru împărtășire atât a preoților cât și a credincioșilor după chemarea: „Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați.” Acum se împărtășesc toți credincioșii care au postit, s-au spovedit, au împlinit canonul dat de duhovnic, au citit canonul pentru împărtășire și nu au mâncat și nu au băut nimic în ziua respectivă. Sfânta Liturghie se termină cu rugăciunea amvonului „Cel ce binecuvintezi [...]” și cu Apolisul sau Sfârșitul. Credincioșii sunt „miruiți” cu mir sfințit și primesc Anaforă – pâine sfințită prin atingere de Sfintele Vase la Axion. Aceasta este o mângâiere pentru cei care nu se împărtășesc și amintește de vechile agape creștine.

Foloasele sufletesti: Liturghia este cea mai importantă lucrare a Bisericii pentru mântuirea credincioșilor. Ea este centrul întregului cult ortodox. Fără Sfânta Liturghie, Ortodoxia nu ar mai exista. De aceea, spunem că Liturghia este sinteza întregii istorii a mântuirii noastre, care ne face părtași ai lucrării Domnului Hristos, căci, în Liturghie, El se roagă cu noi, mijlocește pentru noi și Însuși Se jertfește pentru iertarea păcatelor noastre.

Credincioșii care participă la Sfânta Liturghie au cel mai mare folos sufletesc. Și nu numai cei vii, ci chiar și cei adormiți, prin vie pomenire sunt într-o reală comuniune cu noi prin prezența lui Hristos în mijlocul nostru. Participarea la Liturghie ne înduhovnicește și ne sfințește viața la modul plinar. Nu poți fi creștin adevărat fără a participa la Liturghie, fără să te spovedești și împărtășești.

Pregătirea pentru Liturghie presupune, încă din ajun, lepădarea grijii lumești, curățirea trupului, rugăciune mai multă, înfrânare de la tot felul de păcate. În biserică suntem total detașați de lumea din afară, pășim cu evlavie și nu vorbim din cele lumești. Slujba se ascultă cu și în liniște, din locul cuvenit: bărbații în dreapta, femeile în stânga, iar la momentele importante se îngenunchează. Rugăciunea preotului trebuie sincronizată perfect cu rugăciunea tuturor credincioșilor prezenți, pentru a crea acel singur glas tainic al rugăciunii euharistice.

Însemnătatea Sfintei Liturghii: Sfânta Liturghie fiind cea mai importantă slujbă a Bisericii, actualizează neconștient, în chip nesângeros, jertfa Domnului. Are rădăcini în Cina cea de Taină, deci are obârșie dumnezeiască. Cuprinde rugăciuni de laudă, de mulțumire și de cerere, fiind o slujbă complexă și deplină. Finalitatea ei este de necuprins: în Liturghie ni se împărtășesc Trupul și Sângele lui Hristos spre sfințirea sufletului și a trupului nostru, fără de care nu ne putem mântui.

Tema nr. 6

LEGEA CEA NOUĂ - FERICIRILE

Fiul lui Dumnezeu a venit pe pământ pentru a-l mântui pe om. Dar Mântuitorul știa că împlinirea Legii Vechiului Testament, deși de folos, îndeosebi cele zece porunci, nu era de ajuns pentru desăvârșire, de aceea a zis Iisus: „*N-am venit să stric Legea, ci să o împlinesc*” (Matei 5, 17). Pentru împlinirea acestei Legi, Mântuitorul a dat credincioșilor nouă îndemnuri prin care înfățișează oamenilor posibilitatea obținerii desăvârșiri, îndemnuri ce poartă numele de *Fericiri*, întrucât încep cu acest cuvânt: „*Fericiți cei...*”. Hristos nu are aici în vedere fericirea pământească a trupului, ci fericirea cea duhovnicească, a sufletului.

După învățătura de credință ortodoxă, prin fericiri înțelegem, „*cele nouă căi pe care creștinul trebuie să meargă pentru a ajunge la fericirea veșnică, sau cele nouă virtuți prin care putem dobândi fericirea*”.

Fericirile (Matei V, 3-12):

1. „*Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor.*”
2. *Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia.*
3. *Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul.*
4. *Fericiți cei ce flămânzesc și însetoșează de dreptate, că aceia se vor sătura.*
5. *Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui.*
6. *Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu.*
7. *Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema.*
8. *Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor.*
9. *Fericiți veți fi când vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, minșind din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri”.*

Tâlcuirea fericirilor:

1. Fericii cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor.

Dumnezeu ne arată prin aceste cuvinte că o primă virtute necesară intrării în Împărăția Cerurilor este „sărăcia cu duhul”. A fi sărac cu duhul, după Sfânta Scriptură, nu înseamnă – cum incorect se folosește în limbajul poporului nostru – a fi lipsit de inteligență, ci a fi „smerit de bunăvoie”. Această smerenie îl ține pe creștin departe de păcatul mândriei și-l determină să creadă că nu poate realiza nimic fără ajutorul lui Dumnezeu. Săracii cu duhul, preocupați permanent de desăvârșire, recunosc, cu smerenie, că sunt mereu departe de ea și oricâte alte virtuți ar avea, nu se consideră niciodată desăvârșiți.

Așadar, prin smerenie, acești creștini dobândesc Împărăția Cerurilor, pe care, prin credință și nădejde, ei o gustă launtric încă pe pământ, dar deplin o vor avea numai în viața viitoare, prin părtășia la fericire veșnică.

2. Fericii cei ce plâng, că aceia se vor mângâia.

Cu unele excepții, oamenii când au momente de fericire nu plâng. De aceea, trebuie să înțelegem că plângerea de care vorbește Mântuitorul nu este una obișnuită. Nu este vorba de cei ce plâng de durere pentru vreo rană sau boală sau pentru o nereușită în viață, ci despre cei ce plâng pentru păcatele lor și ale semenilor lor. Părerea de rău pentru păcate naște întristare, iar întristarea aduce lacrimi. Aceste lacrimi ale pocăinței din adâncul sufletului sunt bine primite de Dumnezeu, care „*nu voiește moartea păcătosului, ci să se întoarcă* (adică să se pocăiască) *și să fie viu*”. Darul lacrimilor aducătoare de bucurie l-au avut, de asemenea, toți sfinții.

Hristos făgăduiește celor ce plâng pentru păcate mângâierea harică, pentru că plângerea și întristarea lor să nu ajungă la deznădejde, ci să le fie cale către Împărăția Cerurilor.

3. Fericii cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul.

Omul blând este foarte iubit și prețuit de semenii, întrucât răspândește în jurul său liniște sufletească, bunătațe și iubire. Pilda blândeții ne-a dat-o însuși Mântuitorul, spunând: „*Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă*”.

suftelor voastre” (Matei 11, 29). Cea mai înaltă treaptă a blândeții este iubirea față de cei ce ne prilejuiesc necazuri și supărări și ea se arată prin iertare și împăcare. Creștinul, numai cu ajutorul lui Hristos care sălășluiește în inima sa, nu se supără, nu cârtește, nu răspunde răului cu rău, nu se ceartă, nu vorbește de rău, nu se răzbună, ci iartă, trece cu vederea pe cei care-i pricinuesc rău, iubește pe semenii, îi ajută și-i ocrotește, este alături de ei la necazuri și supărări, cu poava și cu fapta. Cu toți se împacă, cu toți trăiește în armonie, de parca toată lumea ar fi a lor. De aceea și Dumnezeu le promite celor blânzi că vor moșteni pământul, adică vor fi fericiți și aici, dar și în viața viitoare.

4. Fericiți cei ce flămânez și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura.

Foamea și setea sunt necesități biologice ale omului. Ele se manifestă zilnic și dacă nu sunt împlinite pot afecta sănătatea trupească. Dar, “A fi flămând și însetat de dreptate” înseamnă a dori și a ne strădui din toate puterile pentru înfăptuirea dreptății, atât pentru noi, cât și pentru semenii noștri. Nu este vorba de dreptatea pe care o împart oamenii legii și care uneori devine nedreptate, ci de dreptatea după care flămânez și însetează oamenii ce vor a împlini poruncile lui Dumnezeu. Creștinii sunt cei ce trăiesc într-o permanentă foame și sete după împlinirea voinței lui Dumnezeu. De aceea, ne și rugăm în rugăciunea *Tatăl nostru*, cu cuvintele: “Facă-se voia Ta”.

Biserica îi numește pe cei ce au împlinit în Vechiul Testament poruncile lui Dumnezeu *drepti* (De exemplu: dreptul Iosif, dreptul Simeon, dreptul Iov etc).

Răsplata pentru cei ce flămânez și însetează de dreptate este săturarea din plin cu harul lui Dumnezeu într-o care este toată fericirea Împărăției Cerurilor.

5. Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui.

Milostenia sau îndurarea creștină este rodul dragostei de Dumnezeu și de aproapele. Mântuitorul a pus mare accent pe milostenie, întrucât ne deschide poarta fericirii veșnice. În același timp, a atenționat pe omul zgârcit și nepăsător față de nevoile semenilor.

Cei milostivi au în vedere mai multe posibilități de a săvârși această virtute. Sunt *fapte ale milosteniei trupesti* (exemplu: a hrăni pe cel flămând, a îmbrăca pe cel gol, a cerceta pe cel bolnav etc.) și *fapte ale milosteniei sufletești* (exemplu: a întoarce pe

pacătoși și pe eretici la pocăință și credință; a da sfat bun celor ce au nevoie, a mângâia pe cei întristați; a ierta greșelile săvârșite de semeni față de noi etc).

Milostenia nu trebuie făcută din interes sau pentru a ne lauda oamenii, ci numai din credință și iubire față de Dumnezeu, care știe, le vede și le răsplătește pe toate. De aceea, cei milostivi sunt miluiți, adică iubiți și iertați de Dumnezeu.

6. Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu.

Cunoaștem cuvântul Scripturii, care grăiește: „Dumnezeu nu caută la fața omului, ci la inima sa”. Acest lucru subliniază importanța inimii pentru creștini, întrucât inima poate fi izvor al sfințeniei, dar și al păcatului. De aceea, Hristos zicea: “Omul bun din vistieria cea bună a inimii sale, scoate cele bune, pe când omul rău, din vistieria cea rea a inimii lui, scoate cele rele” (Luca 6, 45).

A fi curat cu inima înseamnă deci a avea această „vistierie” plină de dorințe, gânduri și fapte bune, adică a avea inima curățită de păcat. Când păcatul nu mai locuiește în inima omului, acolo este dragostea de Dumnezeu și de semeni, care umple viața de bucurie.

Curăția inimii este cea mai înaltă treaptă a desăvârșirii, a sfințeniei. În ea strălucește chipul lui Dumnezeu în om și chipul omului în Dumnezeu.

7. Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema.

Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat și S-a născut din Sfânta Fecioară, pentru a împăca pe om cu Dumnezeu și a-i aduce omului liniștea sufletească pe care singur nu o putea avea. De aceea îngerii, la nașterea Domnului, cântau: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, întru oameni bunăvoire” (Luca 2, 14). Această pace între oameni izvorăște din pacea omului cu Dumnezeu și din pacea cu sine însuși, de care se bucură numai cei ce săvârșesc binele.

Pacea sufletească, adică cea lăuntrică, atunci când este realizată, se răsfrânge și asupra celor din afară. Cei care iubesc pacea și se străduiesc s-o mențină sunt bine plăcuți lui Dumnezeu, întrucât pacea, liniștea sufletească, înțelegerea, dragostea sunt semne ale sălășluirii lui Dumnezeu în inima omului.

Cei care incită la vrajbă și răzbunare, la dezordine și război, la ceartă și ură sunt „ucenici” sau „fii” ai diavolului și vrăjmași ai păcii și ai lui Dumnezeu. De aceea,

Mântuitorul, îi numește pe opușii vrăjbei, oameni ai păcii și fii ai lui Dumnezeu, întrucât sunt purtători de liniște desăvârșită, pe care o degajă tuturor.

8. Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este Împărăția Cerurilor.

Această fericire stă în legătură cu cea de a patra, având ca subiect comun *dreptatea*. Dar înțelesul corect al acestei dreptăți este „dreapta credință” și „dreapta viețuire”, adică după voia lui Dumnezeu.

Creștinii care iubesc pe Dumnezeu și împlinesc învățăturile Mântuitorului se comportă întocmai. Pentru aceasta, adesea sunt pizmuiți și prigoniți de necredincioși și de împotrivorii lui Dumnezeu, întrucât viața lor este o permanentă muștrare pentru aceia. Neputând suporta evidența dreptății și a adevărului, cei necredincioși, de frică și teamă, pornesc prigoane împotriva celor credincioși gândind că în felul acesta vor scăpa de muștrările de conștiință. Numai că, prigonirile lor, aduc cununi veșnice martirilor și totodată un mai mare chin sufletelor lor.

9. Fericiți veți fi când vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri!

Prin aceste cuvinte, Mântuitorul fericește pe cei care vor avea de suferit defăimări, prigoane și chiar moarte, din pricina credinței în El și a răspândirii Evangheliei în lume. Toți aceștia nu vor uita că înaintea lor, Mântuitorul a fost cel dintâi ocărat, prigonit, calomniat și acuzat cu mărturii mincinoase. Pe toate le-a îndurat cu supunere față de Tatăl și cu răbdare.

Suferința pentru Hristos și Evanghelia Sa sunt o binecuvântare și de aceea, Mântuitorul îi fericește pe cei ce se învrednicesc să suporte ocări, prigoane, cuvinte batjocoritoare și acuze false, pentru mărturisirea Sa ca Dumnezeu, întrucât aceștia se aseamănă Lui, întru pătimire.

Pentru credința în Dumnezeu și vestirea voii Lui între oameni, proorocii Vechiului Testament au fost prigoniți, iar unii chiar uciși. Astfel Sfântul Prooroc Ilie a fost persecutat de regii Ahab și Izabela, pentru că i-a muștrat că se închinau idolilor; proorocul Ieremia a fost izgonit din țară, pentru că îi muștra pe cei nedrepti; Sfinții Apostoli și mulți din urmașii lor au suferit moarte de mucenici, dându-și viața pentru răspândirea credinței în Hristos.

Deci, aceste încercări aduc multă bucurie sufletului, fiindcă omul poate pătimi împreună cu Dumnezeu, după cum, mai înainte, Însuși Dumnezeu a pătimit împreună cu omul.

Încheiere.

Fericirile sunt ca o scară a virtuților pe care suntem invitați să suim către desăvârșire. Dumnezeu nu ni le impune. Singură iubirea față de El ne atrage să urcăm pe ele. Și odată ce gustăm din nectarul lor, fericirea se sălășluiește firesc și tainic înlăuntrul nostru încă din viața aceasta și va continua mai deplin în viața viitoare.

Tema nr. 7

CREZUL

- sinteza învățaturii de credință -

Una dintre datoriile principale ale creștinului ortodox este de a cunoaște cuprinsul credinței sale. Adevărul de credință reprezintă temelia pe care orice credincios poate construi faptele mântuirii sale. Această învățătură ne-a dat-o Dumnezeu Însuși prin Fiul Său, Domnul nostru Iisus Hristos: „Învățătura Mea nu este a Mea, ci a Celui ce M-a trimis” (Ioan 7, 16). Când timp a fost pe pământ, Iisus Hristos a propovăduit-o oamenilor, iar după *Înălțarea Sa la Cer* și *Pogorârea Sfântului Duh*, Sfinții Apostoli și urmașii lor au răspândit-o tuturor celor care au primit-o.

În decursul timpului, datorită abaterilor de la dreapta credință, s-a simțit nevoia ca învățătura descoperită prin viu grai de Mântuitorul Hristos să fie clar formulată și păstrată fără nici un dubiu. De aceea, la primele *Sinoade Ecumenice, Sfânta Biserică*, reprezentată de toți episcopii săi, cu asistarea *Duhului Sfânt*, a formulat, pe baza *Sfintei Scripturi* și a *Sfintei Tradiții*, **dreapta credință**.

Primul *Sinod Ecumenic* a avut loc în anul 325, la Niceea, iar al II-lea Sinod Ecumenic a avut loc în anul 381, la Constantinopol. La aceste două *Sinoade Ecumenice* s-a stabilit și s-a așternut în scris dreapta învățatură despre: ***Sfânta Treime, Sfânta Biserică, Sfintele Taine, învierea morților și viața veșnică***. Toate aceste învățături au fost așezate de Sfinții Părinți participanți în douăsprezece articole care, împreună, poartă numele de **Simbolul credinței** sau **Crezul**.

Textul mărturisiri noastre ortodoxe este următorul: „*Cred întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțitorul, Făcătorul cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și nevăzute. Și întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut, Cel de o ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut; Care, pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara și S-a făcut om; Și S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponțiu Pilat și a pătimit și S-a îngropat; Și a înviat a treia zi, după Scripturi; Și S-a înălțatla ceruri și șade de-a dreapta Tatălui; Și iarăși va să vină cu slavă, să judece viii și morții, a Cărui Împărăție nu va avea sfârșit. Și întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care din Tatăl purcede, Cel ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și slăvit, Care a grăit prin proroci. Întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică; Mărturisesc un botez spre iertarea păcatelor; Aștept învierea morților; Și viața veacului ce va să fie. Amin.*”

Începând de atunci, Biserica Ortodoxă a rostit *Crezul* în forma sa originală, inspirată de Dumnezeu, fără modificări, adaosuri sau eliminări. Cuvântul „crez” vine din latinescul „credo” și se traduce prin „eu cred”, arătând prin aceasta că fiecare credincios ce îl rostește mărturisește credința sa în tot ceea ce cuprinde *Simbolul de Credință*.

Principala învățatură de credință a creștinismului este **dogma Sfintei Treimi**, adică credința potrivit căreia Dumnezeu este Unul în ființă, dar întreit în Persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.

Dumnezeu Tatăl este cea dintâi Persoană a Sfintei Treimi, așa cum vedem din primul articol al Crezului și este Tată pentru că El naște pe Fiul și din El purcede Duhul Sfânt. Dumnezeu Tatăl este dintotdeauna Tată, adică dintotdeauna naște pe Fiul și din El purcede Duhul Sfânt. Mai numim pe Dumnezeu, „Tatăl”, pentru că așa ne-a învățat Domnul nostru Iisus Hristos: atunci când ne rugăm, să ne rugăm către „Tatăl nostru”, Care este în ceruri pentru că El este Tatăl nostru și ne iubește nespus de mult, căci El ne-a făcut și dorește binele și mântuirea noastră.

Dumnezeu Tatăl este „Atotțiitorul” pentru că El le ține pe toate cu bunătatea și milostivirea Sa, iar toată făptura Îi datorează existența. De altfel, în articolul I din Crez mărturisim că El este „Făcătorul cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și nevăzute”, deci credem că El a făcut pământul și marea, cerul și stelele, toate plantele și animalele, omul, precum și cetele îngerilor, locuitorii nevăzuți ai cerurilor. *Dumnezeu Tatăl* a făcut întreaga creație din iubire și îi poartă de grijă prin înțelepciunea și milostivirea Sa nemărginită împreună cu Fiul și cu Duhul.

Dumnezeu Fiul, a doua Persoană a Sfintei Treimi, mai este numit *Cuvântul lui Dumnezeu* sau *Dumnezeu Cuvântul*. Spunem că este *Fiul lui Dumnezeu* pentru că El S-a născut din Tatăl „mai înainte de toți vecii”. Însă ce anume este această naștere și cum s-a petrecut ea, rămâne o taină de nepătruns pentru mintea omenească. Biserica ne învață că El este Dumnezeu adevărat „din Dumnezeu adevărat” și că El este „deoființă cu Tatăl”.

Despre *Fiul* mărturisim că prin El „toate s-au făcut”, deci, noi trebuie să înțelegem că Tatăl a lucrat împreună cu Fiul la crearea lumii. Așadar, *Tatăl*, prin *Fiul* (împreună cu El), a făcut toate cele văzute și nevăzute.

Cea mai importantă și mai plină de iubire lucrare a *Fiului* a fost Întruparea Sa „de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara”. Rămânând ceea ce era, adică Dumnezeu adevărat, El S-a făcut om adevărat, om ca fiecare dintre noi. S-a născut din Fecioara Maria și a trăit printre oameni, învățând cu fapta și cu cuvântul despre Împărăția cerurilor. A purtat numele, Iisus, care I S-a dat la opt zile după naștere.

Dumnezeu adevărat și om adevărat fiind, a binevoit să Se răstignească „în zilele lui Ponțiu Pilat” și să pătimească și să moară, pentru mântuirea noastră, toate acestea făcându-le din nesfârșita Sa iubire de oameni.

Domnul nostru Iisus Hristos a biruit moartea și „a Înviat a treia zi”, eliberându-ne astfel din robia morții, făcându-Se Mântuitorul și Izbăvitorul nostru. După patruzeci de zile de la

Înviere, El S-a înălțat la ceruri „și șade de-a dreapta Tatălui”. Domnul Hristos este și Judecătorul nostru, căci El va veni cu slavă în ziua cea de apoi și va judeca tot neamul omenesc; iar cei care vor fi găsiți vrednici de Împărăția cerurilor, vor merge la bucurie și odihnă veșnică în împărăția Sa, care „nu va avea sfârșit”.

A treia Persoană a Sfintei Treimi este **Dumnezeu Duhul Sfânt**. Duhul Sfânt este Dumnezeu adevărat, iar noi mărturisim că este „împreună cu Tatăl și cu Fiul închinat și slăvit”. Adică, Lui I se cuvine aceeași cinste și slavă ca și Tatălui și Fiului, de Care este nedespărțit. El este „Domnul de viață Făcătorul”, căci El a umplut de viață toate cele făcute de la zidirea lumii.

Tatăl împreună cu Fiul au creat lumea, toate cele văzute și nevăzute, iar Duhul Sfânt lucrează împreună cu *Tatăl* și cu *Fiul*, și astfel El vine să desăvârșească cele făcute de *Tatăl* și de *Fiul*, fiind totodată izvorul sfințeniei.

Duhul Sfânt este Cel „Care a grăit prin prooroci”, adică El a pregătit omenirea pentru primirea Mântuitorului, vestind de mai înainte venirea Lui. Duhul Sfânt S-a pogorât în chip de porumbel la Botezul Domnului nostru Iisus Hristos în Iordan; S-a arătat pe Muntele Taborului, în chip de nor luminos, la Schimbarea la Față a Mântuitorului nostru Iisus Hristos; S-a pogorât în chip de limbi de foc, în ziua Cincizecimii, peste Sfinții Apostoli.

De asemenea, Sfinții Părinți au sintetizat în articolul 9 al Crezului învățătura despre **Sfânta Biserică**. Caracteristicile Bisericii sunt:

- *Una*, pentru că Unul este întemeietorul ei Domnul Iisus Hristos;
- *Sfântă*, pentru că Sfânt este întemeietorul și capul ei, Iisus Hristos, care a sfințit-o cu Sângele Său;
- *Sobornicească*, pentru că îi este dat să se întindă peste tot pământul și să-i cuprindă pe toți oamenii, ca într-un sobor a toată lumea;
- *Apostolească* pentru că este așezată pe temelia Apostolilor, ucenicii Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

În Biserică mărturisim existența Tainei Sfântului Botez, săvârșit spre iertarea tuturor păcatelor (art. 10) și credința în învierea morților și în viața viitoare pe care Dumnezeu a pregătit-o tuturor ce cred în El (art.11-12).

Mărturisirea credinței prin rostirea Crezului este o expresie a unității de credință a tuturor credincioșilor Bisericii prin trăirea aceluiși adevăr mântuitor. Noi, creștinii, rostim Crezul atât la rugăciunea particulară, cât și la cea publică culminând cu mărturisirea lui la Sfânta Liturghie, ce

înseamnă pentru toți credincioșii o reînnoire a făgăduinței făcute la Botez, o afirmare a calității de membru al Trupului lui Hristos, Biserica.

Tema nr. 8

PILDA SEMĂNĂTORULUI

- primirea și împlinirea cuvântului lui Dumnezeu -

Domnul nostru Iisus Hristos, în lucrarea Sa învățătoarească, a vorbit oamenilor în toate împrejurările, fie direct, prin cuvânt cu putere multă sau indirect, prin pilde sau parabole. El a luat asemănări din viața obișnuită oamenilor, le-a tâlcuit, pentru ca ucenicii Lui și toți ceilalți, până în zilele noastre, să descopere din aceste pilde minunate învățături folositoare pentru suflete.

Într-una din zile, Domnul nostru Iisus Hristos Se afla pe malul mării și învăța poporul care venise să-L asculte. Pentru a fi mai bine auzit de mulțimile de oameni care-L urmau neîncetat, Iisus a intrat într-o corabie, s-a îndepărtat puțin de țărm și de pe mare vorbea poporului care ședea pe mal și-L asculta.

Ca să arate că învățătura Sa rodește diferit în sufletele oamenilor care o primesc, Mântuitorul le-a rostit o pildă luată din viața de toate zilele. El vorbea unor oameni cărora nu le era străină agricultura, și ce altă pildă mai pe înțelesul lor putea să le spună, decât: *Pilda Semănătorului*.

Textul pildei este următorul:

“În ziua aceea, ieșind Iisus din casă, ședea lângă mare. Și s-au adunat la El mulțimi multe, încât intrând în corabie ședea în ea și toată mulțimea sta pe țărm. Și le-a grăit lor multe, în pilde, zicând: Iată a ieșit semănătorul să semene. Și pe când semăna, unele semințe au căzut lângă drum și au venit păsările și le-au mâncat. Altele au căzut pe loc pietros, unde n-aveau pământ mult și îndată au răsărit, că n-aveau pământ adânc, iar când s-a ivit soarele, s-au pălit de arșiță și, neavând rădăcină, s-au uscat. Altele au căzut între spini, dar spinii au crescut și le-au înăbușit. Altele au căzut pe pământ bun și au dat rod: una o sută, alta șaiszeci, alta treizeci. Cine are urechi de auzit să audă” (Matei 13, 1-9).

După plecarea mulțimilor, la rugămintea ucenicilor Săi, Mântuitorul le-a explicat înțelesul profund al acestei pilde.

Semănătorul din pildă închipuie pe Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. *Semințele* sunt cuvintele de învățătură ale lui Dumnezeu, iar *pământul* în care se seamănă sunt oamenii. Semințele au căzut pe pământ în patru locuri diferite.

Drumul bătătorit, unde au căzut o parte din semințe și au fost mâncate de păsări, semnifică pe acei oameni care aud cuvântul lui Dumnezeu și nu-l înțeleg, fapt pentru care este luat din inima și gândul lor de cel viclean, de diavol. Sunt acei oameni indiferenți și dezinteresați, cărora păcatul le-a întunecat mintea și nu înțeleg cuvântul lui Dumnezeu. Ei nu mai sunt un pământ bun și roditor, pentru că s-au îndepărtat de Dumnezeu. În casa sufletului lor a intrat altcineva, ca și cum într-o casă în care odinioară aveai prieteni care te găzduiau, acum a intrat cineva care nu te mai cunoaște. Ceva i-a scos din casă, iar acesta este păcatul pe care l-au lăsat să intre puțin câte puțin, până i-a scos de tot.

Locul pietros, unde plantele răsar dar se usucă repede din lipsă de umezeală, îi închipuie pe acei oameni care primesc cu bucurie învățăturile lui Dumnezeu și se hotărăsc să le urmeze, dar neavând voință suficientă, la cea dintâi ispită sau necaz, uită hotărârea luată.

Pământul cu spini, în care a căzut o parte din semințe, îi reprezintă pe acei oameni care aud și primesc învățăturile lui Dumnezeu, dar acestea nu rodesc în sufletele lor din cauza grijilor prea multe, a plăcerilor lumești și a diferitelor preocupări. Aceștia sunt cei care se lasă copleșiți de multe griji lumești, de bogății și de plăcerile vieții și uită de cuvântul lui Dumnezeu.

Pământul cel bun, care a dat multe roade, îi închipuie pe oamenii care aud, primesc și urmează în viața lor învățăturile lui Dumnezeu. Ei lasă să rodească în ei cuvântul lui Dumnezeu, după puterea lor, prin muncă, răbdare și stăruință, fiindu-le și altora de folos. Cei ce sunt pământ bun sunt cei cu inima bună, cei cu inima curată și plină de dragoste. Dragostea de oameni și credința în Dumnezeu este cel mai bun pământ pe care căzând cuvântul încolțește și dă roade. Iar această roadă este omul cel nou, omul despre care Sfântul Apostol Pavel spune că are în el „mintea lui Hristos” (II Corinteni 10, 5), „simțirea lui Hristos” (Filipeni 2, 5), adică omul ale cărui fapte luminează tuturor (Matei 5, 16).

În concluzie, observăm că în această pildă accentul nu cade nici pe sămânță, nici pe arta Semănătorului, ci pe calitatea pământului, adică pe inimile oamenilor. Semănătorul nostru – Dumnezeu seamănă mereu. Atunci, și azi, și în veac. De noi oamenii depinde dacă vrem sau nu să primim sămânța Cuvântului lui Dumnezeu și să o lăsăm să rodească în noi fapte dumnezeiești. De aceea, Mântuitorul și-a încheiat pilda prin cuvintele: „Cine are urechi de auzit, să audă!”, arătându-ne tuturor că de voința noastră depinde primirea dragostei lui Dumnezeu, care se revarsă permanent spre oameni.

Tema nr. 9

BISERICA, LOCAȘ DE ÎNCHINARE

După cuvintele părintelui Dumitru Stăniloae, *Biserica este răsfrângerea iubirii Preasfintei Treimi în umanitate*. Cu alte cuvinte, în Biserică, noi oamnei, ne întâlnim cu iubirea lui Dumnezeu. De aceea, tot ceea ce se lucrează în Biserică dă mărturie despre iubirea nemărginită a lui Dumnezeu pentru oameni.

În Biserică, iar nu în afară de ea, Domnul nostru Iisus Hristos împărtășește harul Său mântuitor, prin Duhul Sfânt în Sfintele Taine. De aceea, Sfinții Părinți ne-au învățat că numai în Biserică este sigură mântuirea, zicându-ne: „Cine nu are Biserica de mamă, nu poate avea pe Dumnezeu de Tată”. Prin urmare, asemenea unei mame iubitoare, Biserica ne crește, ne hrănește și ne învață iubirea lui Dumnezeu.

Biserica are un caracter văzut și unul nevăzut. Văzută este Biserica pentru că ea este pe pământ și văzuți sunt membrii ei din viața aceasta; văzute sunt ierarhia bisericească, mărturisirea de credință, slujbele, rânduielile și canoanele bisericești. Nevăzută este Biserica, pentru că este în același timp și în Cer, adică pe un alt plan de existență; pentru că nevăzut este capul ei, Iisus Hristos și nevăzuți sunt membrii ei, care au trecut din această viață. Cu alte cuvinte, toate lucrările văzute ale Bisericii își au originea în lucrarea nevăzută a Bunului Dumnezeu, prin care sfințește, până la sfârșitul veacurilor, lumea.

Învățătura noastră despre Sfânta Biserică este sistematizată cel mai bine în articolul 9 din Simbolul Credinței, care spune: *Întru una sfântă, sobornicească și apostolească Biserică*. De aici aflăm că Biserica este *una*, pentru că Unul este întemeietorul și capul ei, Domnul nostru Iisus Hristos, și Unul este Duhul Sfânt, care o însuflețește cu harul

dumnezeiesc, una este învățătură ei cea adevărată și una calea cea dreaptă care duce la mântuire. Biserica este *sfântă*, pentru că sfânt este întemeietorul și capul ei, Iisus Hristos, care a sfințit-o cu Sângele Său și i-a dat puterea să sfințească pe oameni prin harul dumnezeiesc. Biserica este *sobornicească* pentru că are misiunea să-i cuprindă în iubirea și grija sa pe toți oamenii, ca într-un sobor a toată lumea. Biserica este *apostolească* pentru că este așezată pe temelia Apostolilor, ucenicii Mântuitorului nostru Iisus Hristos. De aceea, Biserica nu este numai pentru un loc, ori numai pentru un timp, ori numai pentru un neam, ci ea este pentru toate locurile, pentru toate vremurile și pentru toate neamurile.

Tot biserică se numește și locașul de rugăciune sfințit și închinat lui Dumnezeu, pentru că acolo se adună obștea credincioșilor să aducă împreună închinare lui Dumnezeu, să asculte cuvântul dumnezeiesc din Sfintele Scripturi și să ia parte la aducerea sfintei jertfe a Domnului, care își dă Trupul și Sângele Său pentru hrana noastră veșnică. Tot aici se săvârșesc cele mai multe slujbe religioase închinare lui Dumnezeu, de aceea clădirea bisericii se mai numește „*Casa Domnului*”.

Văzută din lateral, clădirea bisericilor ortodoxe are formă de **corabie**, arătând prin aceasta că Biserica este singurul mijloc prin care noi putem străbate marea vieții acesteia pentru a ajunge în Împărăția lui Dumnezeu. Privită de sus, clădirea bisericii ortodoxe are formă de **cruce**, pentru că Domnul nostru Iisus Hristos Și-a întemeiat Biserica prin moartea Sa pe Cruce și totodată suntem îndemnați să ne asumăm fiecare crucea în lupta duhovnicească pentru mântuirea sufletului nostru.

Deasupra bisericii se găsește *turla*, care este ca o mână ridicată spre cer, arătând că acest *locaș* este casa *Tatălui nostru Care este în ceruri*. În vârful turlei se află *crucea* care arată iubirea sfântă a lui Hristos, Care prin moartea Sa pe Cruce a împăcat cerul cu pământul, deschizând oamenilor Împărăția cea cerească.

Bisericile sunt orientate cu altarul spre Răsărit, deoarece Răsăritul simbolizează lumina pe care a adus-o Domnul nostru Iisus Hristos prin venirea Sa în lume.

Interiorul bisericii este împărțit în trei părți: *pronaos*, *naos* și *altar*. Unele biserici au la intrare și pridvor.

Pronaosul este prima încăpere în care intrăm după ce trecem pragul bisericii. Aici se săvârșesc unele sfinte slujbe și se păstrează cristelnița.

Naosul este următoarea încăpere, după *pronaos*. Aici stau credincioșii când participă la sfintele slujbe. În mijlocul *naosului* se află suspendat un plicandru mare. Acesta simbolizează lumina divină care se coboară din cer peste cei care participă la sfintele slujbe.

Altarul este partea cea mai sfântă a bisericii. Acest loc este despărțit de *naos* prin *catapeteasmă* sau *iconostas*, făcut din zid sau din lemn pe care sunt dispuse mai multe rânduri de icoane. În *altar* se săvârșesc cele mai importante sfinte slujbe de către slujitorii Bisericii. În partea stângă a **altarului** se află *proscomidarul*, locul în care sunt pregătite pâinea și vinul care vor fi sfințite de preot în timpul Sfintei Liturghii și transformate de Duhul Sfânt în Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos. La *proscomidar* se află: *Sfântul Potir*, *Sfântul Disc*, *Steluța* și *Lingurița*, obiecte liturgice importante. În mijlocul altarului se află *Sfânta Masă*, obiectul cel mai sfânt din biserică. În timpul Sfintei Liturghii, pâinea și vinul puse pe *Sfânta Masă* se prefac, la rugăciunea preotului și a întregii biserici, în Trupul și Sângele lui Hristos.

Domnul nostru Iisus Hristos a numit locașul Bisericii „**Casa lui Dumnezeu**” și de aceea, creștinii o cinstesc cu multă dragoste.

Tema nr. 10

Răbdare și încredere în Dumnezeu

DREPTUL IOV

Dumnezeu a creat lumea și omul din iubire. Omul nu a rămas răbdător în iubirea lui Dumnezeu, ci la îndemnul celui rău, s-a grăbit să devină ca Dumnezeu și așa a căzut în păcat. Una din consecințele păcatului în om este lipsa răbdării. Ne întrebăm de multe ori, *de ce suferă și de ce este încercat, prin neazuri și suferințe omul bun?* Unul dintre răspunsurile pe care ni le dă Dumnezeu la această întrebare îl găsim în *Cartea lui Iov* din *Vechiul Testament*.

Această carte biblică prezintă viața unui om pe nume Iov, nume ce înseamnă „potrivnic, dușman”, însă raportat la tema cărții înseamnă „cel dușmănit, cel persecutat”. Viața sa, așa cum este oglindită în paginile cărții ce-i poartă numele, este un exemplu viu de dăruire către Dumnezeu, de răbdare și de înțelepciune. Persoana lui Iov este una istorică, nu este o legendă, un mit, ci un om care a rămas în conștiința atâtor generații de credincioși, mai ales ca pildă a răbdării.

Iată pe scurt cum ne prezintă Sfânta Scriptură viața lui Iov:

*„Era odată în ținutul Uz un om pe care îl chema Iov și acest om era fără prihană și drept; se temea de Dumnezeu și se ferea de ce este rău [...] Și într-o zi [...] a sosit un vestitor la Iov și i-a spus: Boii erau la arătură și asinele pășteau pe lângă ei; atunci Sabeenii au năvălit asupra lor, au pus mâna pe vite, și pe robi i-au trecut prin ascuțișul sabiei [...] Focul lui Dumnezeu a căzut din cer și a ars oile tale și pe robii tăi i-a mistuit [...] Caldeenii, împărțiți în trei cete, au dat năvală peste cămilele tale și le-au ridicat și pe robi i-au trecut prin ascuțișul sabiei [...] Feciorii tăi și fetele tale mâncau și beau vin în casa fratelui lor mai mare, și iată că un vânt puternic s-a stârnit dinspre pustiu și a izbit în cele patru colțuri ale casei și casa s-a prăbușit peste tineri și ei au murit [...] Atunci Iov [...] a rostit: Gol am ieșit din pânțele mamei mele și gol mă voi întoarce în pământ! **Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele Domnului binecuvântat!** Și întru toate acestea, Iov nu a păcătuit și nu a rostit nici un cuvânt de hulă împotriva lui Dumnezeu [...] Atunci Satan a plecat dinaintea Domnului și a lovit pe Iov cu lepră, din tălpile picioarelor până în creștetul capului [...] Nevasta lui a zis către el: Blesteamă pe Dumnezeu și mori! Dar Iov i-a răspuns: **Ce? Dacă am primit de la Dumnezeu cele bune, nu vom primi oare și pe cele rele?** Și în toate acestea, Iov n-a păcătuit de loc cu buzele sale [...] Și Domnul l-a pus pe Iov iarăși în starea lui de la început [...] și i-a întors îndoit tot ce avusese mai înainte [...] și Iov a mai trăit după aceea o sută patruzeci de ani și a văzut pe fii săi și pe fiii fiilor săi, până la al patrulea neam. Și Iov a murit bătrân și încărcat de zile.” (Iov 1, 1, 14-22; 2, 7-10; 42, 10, 16-17).*

Cunoaștem cu toții că viața fiecărui om are diferite necazuri și încercări prin care se călesc virtuțile și se întărește credința. Și dreptul Iov avea să treacă prin astfel de încercări. Dar, modul în care dreptul Iov a întâmpinat și a suportat necazurile, este un *model de comportament, de neîncetată răbdare și de încredere în Dumnezeu* în situațiile limită ale vieții.

Aflăm din Sfânta Scriptură că Iov era un om foarte bogat, cu frica lui Dumnezeu, care trăia într-o cetate de la marginea deșertului Arabiei și avea șapte fii și trei fete. Diavolul, văzând

credința lui, cere voie lui Dumnezeu să-l ispitească pe acesta, cu scopul de a-l face pe Iov să-l hulească pe Dumnezeu. De aceea, îi aduce lui Iov cele mai cumplite necazuri: pierderea averii, moartea robilor, moartea copiilor, pierderea faimei, toate culminând cu o boală cumplită, lepra, care a durat mai mult de șapte ani. Dintr-o persoană respectabilă, a ajuns un biet lepros, ocolit de toți, disprețuit, zăcând pe gunoi, plin de răni, în afara cetății. Cu toate acestea, el mai are puterea să spună: „*Gol am ieșit din pântecul maicii mele, gol mă voi duce în groapă; Domnul a dat, Domnul a luat! Fie numele Domnului binecuvântat!*” (Iov 1, 21). Cuvinte profunde la adevărul cărora suntem chemați cu toți să medităm.

Iov nu s-a revoltat, voind să înțeleagă voia Domnului, însă nu numai că nu l-a hulit și nu s-a răsculat împotriva lui Dumnezeu, dar nici nu și-a pierdut încrederea în El, ci plin de credință și înțelepciune, a continuat să-și suporte suferința, să nădăjduiască în Dumnezeu Cel milostiv, Care-i dăduse totul, luându-i apoi totul, spre încercarea credinței sale.

Văzându-i credința și nădejdea nezdruccinată, Dumnezeu l-a ridicat pe Iov din neputința sa, redându-i demnitatea, sănătatea, averile, făcând apoi să i se nască alți șapte fii și trei fete în locul copiilor morți. I s-a răsplătit de șapte ori paguba suferită, semn al nepărării noastre de către Dumnezeu, indiferent prin ce necazuri am trece.

Din toate câte i s-au întâmplat, Iov n-a greșit înaintea Domnului nici cu inima, nici cu gura, pentru că n-a zis nimic fără de minte împotriva Domnului. Atât de mult iubea Iov pe Dumnezeu, atât de profundă îi era încrederea încât s-a lăsat cu totul în voia Lui. Într-o situație atât de grea, în care mulți ar fi căzut în deznădejde, Iov a rămas mai departe alături cu inima de Dumnezeu. Dorința diavolului de a-l vedea înfrânt pe omul cel drept al lui Dumnezeu, s-a dovedit deșartă. Iar Domnul avea să încununeze din plin credința sa neîndoielnică și răbdarea fără cârtire în Părintele ceresc. Peste toate pierderile și grelele suferințe, avea să treacă cu bine și să trăiască viață îndelungată și binecuvântată de Dumnezeu. Pentru această pildă de încredere și viață plină de răbdare, Biserica noastră Ortodoxă îi prăznuiește amintirea la data de 6 mai.

Tot astfel și noi suntem chemați și îndemnați să păstrăm încrederea în Dumnezeu prin lucrarea răbdării în noi, știind că în spatele suferinței omului se află voia lui Dumnezeu, Cel care pe toate le lucrează pentru binele nostru.

**Text revizuit și completat de
prof. Gheorghe Butuc
Februarie 2015**